

05.02.2024-08.02.2024(2 години)

Українська мова

Срембицька Л.А.

9 клас

Тема: КОМА І КРАПКА З КОМОЮ У БЕЗСПОЛУЧНИКОВОМУ СКЛАДНОМУ РЕЧЕННІ

Мета: удосконалити в учнів загально пізнавальні вміння правильно інтонувати безсполучникові складні речення зі смисловими відношеннями одночасності й послідовності, пунктуаційні вміння й навички, пов'язані з уживанням коми і крапки з комою в безсполучникових складних реченнях; сформувати вміння визначати доцільність уживання крапки з комою між частинами безсполучникового складного речення; розвивати творчі вміння відновлювати й конструювати безсполучникові складні речення зі смисловими відношеннями одночасності й послідовності; сприяти вихованню любові до рідної землі.

Коментований диктант

Записати речення, довести, що вони є БСР. З'ясувати смислові відношення між частинами БСР, прокоментувати вживання розділових знаків.

Вечірня хмарина розтанула в небі, упала зоря за крутий небосхил (В.Куликов). Хмара виплакала сльози, ними вмилися гаї, сивувата димка й досі між деревами стоїть (Б.Дегтярьов). Вечірнє снце пасторалі грало на скрипках лісу, в передзвін гаїв вслухався вітер; кожен квіт помалу, немов людина, подих затаїв (О.Фішер). Ожиною терпкою пахне ліс, на пагорбах замірялась ялиця (Д.Луценко)..

Кома ставиться	Приклад	Крапка з комою ставиться	Приклад
Коли частини БСР виражають одночасність, сумісність, послідовність дій або перелічуються	Гнуться клени ніжними колінами, чорну хмару сріблять голуби (М.Рильський)	Якщо частина БСР достатньо самостійні за змістом, поширені і мають свої розділові знаки	Знову закипіло синє море; вздовж байдака знову походить пан отаман та на хвилю мовчки поглядає

якісь факти			(Т.Шевченко).
-------------	--	--	---------------

Запишіть, поясніть розділові знаки у БСР. Дослідіть, чи є взаємозв'язок розділових знаків, інтонаційного звучання речення і смислових відношень між його частинами.

Тихесенько вітер віє, степи, лани мріють, між ярами над ставами верби зеленіють. У гаю, гаю вітру немає; місяць високо, зіроньки сяють. Шелестить пожовкле листя по діброві; гуляють хмари; сонце спить; ніде не чути людської мови; звір тільки виє по селу...Летим. Дивлюся, аж світає, край неба палає, соловейко в темнім гаї сонце зустрічає. (З тв.. Т.Шевченка)

Проаналізувати речення. З'ясувати, у яких — кома вживається між однорідними членами, а в яких — між частинами безсполучникового складного речення. Виписати безсполучникові складні речення. Визначити смислові відношення. Накреслити схеми.

1. Сонце високо, косарі далеко, коси дзвенять, коні пасуться. 2. Пахне огірками і хлібом, пахне болотом і травами, десь гукають деркачі й перепілки (З тв. О. Довженка).
3. Світло хвилями ллється з неба, сповнює повітря, несито пожирає тіні на землі, заганняє їх під дерева, кущі, у гущину. 4. Ріс місяць і блід, росли скелі і блідли. 5. Якась добрість з'єднала берег і море, згоду і смуток (З тв. М. Коцюбинського).
6. Настав ранок, сонце вмило своє ще зелене від сну обличчя й розпустило промені (В. Пилип'юк).

Вправа -практично

В сонні верби кинувся туман, у прощанні айстри обнялися (Л.Гудзь). 2. Вівса, пшениці,ячмені – все се зіллялось в одну могутню хвилю, вона все топить, все забирає в полон (М.Коцюбинський). 3. Скільки радощів може бути при зустрічі з ранковою зорею, скільки таємниць розкриває нам засніжений ліс (А. Низова). Спека та польові гарячі вітри пообпалювали дівчат, стали вони аж чорні (О.Гончар). Над ланами шугали табунці куріпок, на пшеничище падали зграйки білих і сизих голубів, на свіжу ріллю спускались, кружляючи на розпластаних крилах, гайворони (О.Десняк). Сонце вже низенько, небо, палаючи, починає червоніти (Марко Вовчок). Одцвітали яблуні, на вітах зявлялись зелені пуп'янки, наливались соком...(В.Дрозд)..

Пояснювальний диктант

Запишіть речення, обґрунтуйте розділові знаки. У яких реченнях можлива заміна одного знака іншим?

Немає мудріших, ніж народ, учителів; у нього кожне слово – це перлина (М.Рильський). Слово – не полова, язик – не помело (Нар.тв.) Радість життя пізнається через перемоги, правда життя – через поразки (А.Коваль). Усі галочки защебетали, зозуля закувала (Нар.тв.). Були й за гетьманів співці; з них деякі вічні співи зложили (Лєся Українка)

Вправа (робота за варіантами)

Складіть речення, що відповідають за будовою поданим схемам. Визначте види речень

I в.

1. []; []. 2. [], і [].

II в.

1. [], [], []. 2. [], (що).

Дати обґрунтовані відповіді на запитання:

1. Які смислові відношення властиві безсполучниковим складним реченням, у яких уживається кома чи крапка з комою?
2. За яких умов між частинами безсполучникового складного речення ставиться не кома, а крапка з комою?
3. Яка інтонація характерна безсполучниковим складним реченням, у яких уживається кома чи крапка з комою?
4. Як граматично з'ясувати, що частини безсполучникового складного речення виражають одночасність чи послідовність?

Домашнє завдання: на 05.02.2024- виписати з «Кобзаря» Шевченка 5–6 безсполучникових складних речень, у яких між частинами вживається кома чи крапка з комою.

Домашнє завдання: на 08.02.2024- Визначити смислові відношення, накреслити схеми; впр. 297 – практично, с.167 – вивчити правила.